

Εὐρώπη ὀφείλει αὐτῷ εὐγνωμοσύνην, ἥτις θὰ κατεδηλοῦτο τοῦλάχιστον διὰ τῆς εἰλικρινοῦς αὐτοῦ μελέτης καὶ ἐρεύνης ἄνευ τῆς γριώδους καὶ δεισιδαίμονος κατ' αὐτοῦ προκαταλήψεως. Ἀπὸ τινων ἐτῶν τοιοῦτόν τι ἤρξατο ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, καὶ πρὸ πολλοῦ ἐκεῖ τὰ ἑλληνικά-βυζαντινά γράμματα καὶ ἡ τέχνη ἀποτελοῦσι περισπούδαστον ἀσχολήμα εὐρωπαίων ἐπιστημόνων.

Ἡ τάσις αὕτη παρατηρεῖται ἐπ' ἐσχάτων καὶ ἐν Ρωσίᾳ, ἀλλ' ὅλως ὑπὸ διάφορον ὄψιν καὶ δι' ἕτερον σκοπόν. Γνωστόν, ὅτι ἡ βυζαντινὴ ἐποχὴ, δι' αὐτὴν ἔχει ὅλως ἰδιόζουσαν τινὰ σχέσιν. Οἱ Ρῶσοι λαθόντες παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὸν Χριστιανισμόν, ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ ἐμόρφωσαν καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Χριστιανισμὸς δι' αὐτοὺς οὐ μόνον ὡς θρησκεία αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ καὶ ὡς θεολογικὸν σύστημα παρεδόθη πλήρως καὶ τέλειος, καὶ τοιοῦτος, ὥστε δὲν ἀπῆρτειτο παρ' αὐτῶν νὰ πράξωσι τι ἕτερον ἢ νὰ παραδεχθῶσι τὸ ἤδη ἐτοιμῶς παραδιδόμενον αὐτοῖς. Ἐκτοτε δὲ ἡ ἀρχαμένη αὐτῶν πνευματικὴ πρόοδος φέρει καθαρῶς θρησκευτικὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα, μεταλλασσόμενον μόνον κατὰ τὰ ἥθη αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τῶν. Ἐπὶ πέντε δὲ ὅλους αἰῶνας τὸ Βυζάντιον ἔσχεν ἐπὶ τῆς Ρωσίας, ἀπολυτον ἐπίδρασιν, τὰ βυζαντινά γράμματα καὶ ἡ τέχνη ἐχρησίμευσαν ὡς θεμέλιος λίθος τῆς μετέπειτα πνευματικῆς τῶν Ρώσων ἀναπτύξεως.

Εὐνόητον ἐντέυθεν καθίσταται ὅτι ἡ μελέτη τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς διὰ τοὺς Ρώσους ἔχει ὑψίστην σημασίαν, καὶ δύναται νὰ διαφωτίσῃ πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς ἀρχαίας τῶν ἱστορίας, μεθ' ἧς συνδέεται ἀρρήκτως. Τοιοῦτόν τι ὑπέδειξε καὶ ὁ ῥώσος ἀκαδημαϊκὸς κ. Κόνινκ ἐν τινι τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τοῦ φιλο-

λογικοῦ τμήματος τῆς ἐν Πετροῦπολει Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἀνακοινώσας συγχρόνως ὅτι ἐπεράτωσε σχεδὸν συγκριτικο-χρονολογικοὺς πίνακας περὶ ὧν ἀσχολεῖται πρὸ πολλοῦ μελετῶν τὴν βυζαντινὴν καὶ σλαβωνικὴν ἱστορίαν, παρουσίασε δὲ ἕνα τῶν πινάκων τούτων ὑπὸ τὸν τίτλον «συγκριτικὸς πίναξ τῶν κυριακῶν (ἡμερῶν) ἐκάστου πασχλίου κατὰ τὸ Ἰουλιανόν ἡμερολόγιον». Συγχρόνως ὁ κ. Κ. προὔτεινε τοῖς συναδελφοῖς του νὰ πιστοποιήσωσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὑποβληθέντος πίνακος ἐπὶ τῇ βάσει καὶ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου τοῦ 1894 καὶ τῶν ἡλιακῶν ἐκλείψεων τοῦ 1185 καὶ 1207.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Κ. ὁ πίναξ οὗτος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀσφαλὲς μέσον διὰ τὴν ἐξακριβωσιν καὶ πιστοποίησιν χρονολογικῶν γεγονότων, ἀπαντῶντων ἐν τοῖς βυζαντινοῖς καὶ ῥώσοις χρονογράφοις, ὑπὸ χρονολογικὴν ἐποψιν. Οἱ ἀρχαῖοι ῥῶσοι χρονογράφοι πάντοτε ἀναγράφουσι πληθύν χρονολογικῶν γεγονότων μεθ' ἡμερομηνιῶν καὶ γράφουσιν: *annales* (χρονικά) ἐν τῇ πλήρει καὶ κυρίᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ, ἐνῷ οἱ βυζαντινοὶ χρονογράφοι, ἐξαιρέσει ὀλίγων τινων, ἀρκοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν λεπτομερῆ τῶν γεγονότων ἀναγραφὴν ἄνευ ἐνδείξεων χρονολογικῶν.

Πρὸς ἐξοικονόμησιν τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἐν τῇ βυζαντινῇ χρονογραφίᾳ, παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἐξακριβωθῶσι διάφορα ἄμεσα καὶ ἔμμεσα γεγονότα, ἀπαντῶντα ἐν βυζαντινοῖς γράμμασι καὶ ἐπιστολαῖς. Τοῦτο πρὸ πολλοῦ ὑποδεικνύεται, καὶ δὴ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος διὰ μακρῶν περὶ αὐτοῦ διελαβεν ὁ Νέστωρ τῶν συγχρόνων βυζαντινολόγων Ζαχαρίας φὸν-Λίνγκενταλ, ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου, ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς ἐν Πετροῦπολει Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν. Ἀλλ' εἰσέτι δὲν καθωρίσθη ὁ τρόπος τῆς ἐπιστημονικῆς ταύ-

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ἐορτάσαντες γῆς τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, τὴν τοῦ Χριστοῦ προσημαινούσαν λαμπροφύρον τοῦ ἄδου καταπάτησιν, πανηγυρίζομεν σήμερον κλάδους βαίων φέροντες τὴν εἰσόδον τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐπαναλαμβάνοντες τὸ: Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. Ὁ αἶνος οὗτος πρὸς τὸν μετ' ὀλίγον τὸν ἀκάνθινον στέφανον ὑποφέροντα, αἶνος ἐκφερόμενος μὲν τότε ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπαναλαμβάνεται σήμερον ὑπὸ σύμπαντος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, δοξολογοῦντος τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκοθεῖντα ἐκ πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπίσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς.

Ἀλλὰ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς θριαμβευτικῆς εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ

ἡ Ἐκκλησία ἔταξε καὶ τὴν ἑναρξιν τῶν εἰς τὰ πάθη αὐτοῦ ἀναφερομένων τελετῶν, ἐφ' ᾧ καὶ τῇ ἐσπέρᾳ ψάλλεται τὸ κατανυκτικὸν ἐκεῖνο τροπάριον: «Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός· καὶ μακάριος ὁ δοῦλος, ὃν εὕρῃσι γρηγοροῦντα· ἀνάξιος δὲ πάλιν, ὃν εὕρῃσι βραθυμούντα. Βλέπε οὖν ψυχὴ μου, μὴ τῷ ὕπνῳ κατενεχθῇς, ἵνα μὴ τῷ θανάτῳ παραδοθῇς, καὶ τῆς βασιλείας ἔξω κλεισθῇς· ἀλλ' ἀνάνηψον κρούουσα· Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος εἰ ὁ Θεός, διὰ τῆς Θεοτόκου ἐλέησον ἡμᾶς.

Πόσῃν σημασίαν καὶ ὅσος ὁ πρακτικὸς νοῦς τοῦ τροπαρίου τούτου παραλείπομεν, ὡς ἐπίσης παραλείπομεν νὰ ἐξάρωμεν τὸ μέλος αὐτοῦ, διότι τοῦτο πολλάκις ἐγένετο καὶ ὑπὸ ὑπὸ πολλῶν ἐπανελήφθη. Ἄλλως τε ὅλη ἡ μελοποιία τῶν ᾠμάτων τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος εἶνε λαμπρά, εἶνε θεία.

Ὅσοι καὶ ὅσαι δὲν ἐπάτησαν τὸν πόδα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν θὰ σπεύσωσι κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην εἰς αὐτήν, μάλιστα εἰς τὰ Δώδεκα Εὐαγγέλια καὶ εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ὅτε καὶ ψάλλονται ἡδυμελῶς τὰ ἐγκώμια τῆς Θεοτόκου, ἅπερ ἄρχονται διὰ τοῦ «Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ, κατετέθης Χριστέ, καὶ ἀγγέλων στρατικὴ ἐξεπλήττοντο, συγκατάβασιν δοξάζουσαι τὴν σὴν». Ἀλλ' ὅσοι θὰ σπεύσωσι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προσέχουσιν εἰς τὴν ἐγκλεισμένην ποίησιν, εἰς τὸ ὕψος τῶν ψαλλόμενων· Βεβαίως πολλοὶ ἐνωτίζονται καὶ θαυμάζουσι τὰ ᾠματα,

της ἐργασίας, τούτο δὲ ἐξ ὧν εἶπεν ὁ κ. Κούνικ φαίνεται ὅτι ἀνέλαθεν αὐτὸς μετὰ τοῦ συνεταίρου αὐτοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Βασιλειέφσκη.

Ἀλλ' ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν Πετροπόλεως δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἀναλαμβάνεται παρομοία ἐπιστημονικὴ ἐργασία. Μετὰ τὰς σπουδαιότατας ἐν τῇ ἐποχῇ αὐτῶν ἐπιστημονικὰς ἐργασίας τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Βάιερ († 1738) ἐξέχουσιν θέσιν κατέχουσιν τὰ ἔργα τοῦ περιφανοῦς κριτικοῦ καὶ ἐπιστήμονος Σλιότσερ, ὅστις ἀποκλειστικῶς ἐπειράθη νὰ καταδείξῃ τὴν μεγίστην σημασίαν τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων διὰ τὴν σλαβωνικὴν ἱστορίαν γενικῶς καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν ρωσικὴν. Ἀσχοληθεὶς περὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔκδοσιν τῆς χρονογραφίας τοῦ Νέστορος (1764—1769 καὶ 1802—1809) μέλος ὢν τότε τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, ἐπιμόνως ἐργάσθη πρὸς συμπλήρωσιν τῶν πληροφοριῶν τοῦ ῥώσου χρονογράφου, περὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, διὰ τῶν πληροφοριῶν τῶν ἐλλήνων χρονογράφων, συναποδεικνύς διὰ γεγονότων τὴν ἐκπολιτιστικὴν τοῦ Βυζαντίου ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς Ρωσίας.

Εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ Σλιότσερ δὲν ἡσχολήθη ἀποκλειστικῶς περὶ τὴν σπουδὴν τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας πρὸς τὸν ὑποδειχθέντα σκοπὸν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀτομικοῦ του ἐπιστημονικοῦ κύρους, ὡς μέλους τῆς Ἀκαδημίας, κατώρθωσε νὰ προκλήσῃ σχετικὰς μελέτας τῶν συνεταίρων του, εἰς αὐτὸν δὲ κυρίως ὀφείλεται ἡ ἔκδοσις ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ ἔργου τοῦ Στρίττερ: *Memoriae populorum, olim ad Danubium, Pontum Euxinum... incolentium, e scriptoribus historiae Byzantinae erutae et digestae a J. Strittero. Petropoli 1771—4. 4 tomi in 4*.

Τὸ ἔργον τοῦτο διὰ τοὺς βυζαντινολόγους ἐπὶ μακρὸν

ἀλλὰ καὶ οὐκ ὀλίγοι καὶ οὐκ ὀλίγαι προσέχρουσι τὸν νοῦν, ἥ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ καὶ οὐδαμῶς ἐνθυμοῦνται τὸ «εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σὲ σκανδαλίζει ἔκβαλον αὐτόν». Ἡ ἰδέα τῆς ἐκδόσεως βιβλιαρίων ἐνεργόντων τὰς ἀκολουθίας τῶν ἡμερῶν τούτων εἶνε λίαν καλὴ, διότι ἐπισπῶσι μᾶλλον τὴν προσοχὴν καὶ δύνανται κάλλιον νὰ καταδείξωσι τὰς καλλονὰς τῶν μελωδημάτων.

* *

Ἐγράψαμεν ἐν προτέρᾳ διαλέξει περὶ τοῦ πέρυσιν ἀνακαλυφθέντος ἐν Δελφοῖς ὕμνου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς ἐν Ἀθῆναις γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς. Ὁ ὕμνος ὅσως εἶνε σπουδαιότατος ὡς ἐκ τοῦ μέλους αὐτοῦ, ἐφάλη δὲ κατ' αὐτὸ ἐν Ἀθῆναις, ἐδημοσιεύθη δὲ εἴτα ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας. Τοῦ ζητήματος τῆς μουσικῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι τῶν σκοτεινοτάτων τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογίας ὄντος, πολλῶν ἀμφισβητήσεων ὑπαρχουσῶν καὶ διχογνωμιῶν διαφόρων δικτύμων ἀρχαιολόγων καὶ ἐλληνιστῶν, εὐνόητος ὁ πάταγος ὃν προῦκάλεσε καὶ προκαλεῖ ἡ ἀνακάλυψις τοῦ κ. Homelle καὶ τὰ σχόλια, ἅπερ αὕτη ἤγειρε. Καὶ τί μὲν οἱ γερμανοὶ ἀρχαιολόγοι καὶ ὁ τὸ σπουδαιότατον περὶ τῆς ἀρχαίας μουσικῆς σύγγραμμα ἔχων διευθυντὴς τοῦ Βασιλικοῦ Ὁδείου τῶν Βρυξελλῶν κ. Gevaert φρονοῦσι ἄγνωστον

ἐχρησίμευσεν ὡς ἀσφαλὲς χειραγωγῆμα ἐν ταῖς μελέταις αὐτῶν, καὶ διὰ τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ρωσίας, ἀντικαθίστα ἐν πολλοῖς τὰ δυσεπίτευκτα τότε τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων κείμενα. Ἀλλὰ δυστυχῶς μετὰ τὸν Σλιότσερ κατηργήθη καὶ τὸ φιλολογικὸν τμήμα ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν καὶ πᾶσα σχετικὴ μελέτη παρεμποδίσθη, μολὶς δὲ κατωρθώθη τούτο μετὰ τὸ 1802 ὅτε καὶ ἀνασυνέστη αὖθις τὸ τμήμα τοῦτο, ὅπερ ἐπανειλημμένως προὔτεινεν εἰς τοὺς ῥώσους ἱστορικὰς ν' ἀσχοληθῶσι περὶ τὴν σπουδὴν τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων.

Αἱ προτάσεις αὗται ἔσχον τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ἀποτελέσματα. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Κρούγ, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπιστημονικοῦ του σταδίου, ἀνέλαβε τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν ὑπὸ ῥώσων χρονογράφων ἀναφερομένων ἱστορικῶν γεγονότων. Μετὰ μικρὸν ἐδημοσίευσεν σπουδαῖον σύγγραμμα περὶ τῆς βυζαντινῆς χρονολογίας τοῦ IX καὶ X αἰῶνος. Συγχρόνως, ἦτοι κατὰ τὸ 1809, τῇ προσπαθείᾳ αὐτοῦ ἡ Ἀκαδημία προέτεινεν ἐπιστημονικὸν θέμα μετὰ γενναίας ἀμοιβῆς περὶ τῆς πλήρους βυζαντινῆς χρονολογίας. Ὅντως δὲ μετὰ μικρὸν ὑπεβλήθησαν δύο χειρόγραφα, μὴ ἐγκριθέντα ὅμως.

Λίαν ταχέως περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐκινήθη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀρχαιολόγων τῆς Μόσχας καὶ ἔκτοτε ἤρξατο ἡ εἰς τὴν ῥωσικὴν μεταγλώττισις τῶν ἐλλήνων χρονογράφων καὶ ἡ μελέτη τῶν ἐν αὐτοῖς ἀπαντωσῶν εἰδήσεων περὶ τῆς ἱστορίας τῶν Σλαύων.

Ἐποφειλουμένη τῆς ἀρξαμένης ταύτης τάσεως ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν καὶ αὖθις ἀπετάθη πρὸς τοὺς ἐπιστήμονας κατὰ τὸ 1849 προτείνουσα ὡς θέμα τὴν βυζαντινὴν χρονολογίαν ἀπὸ τοῦ 395 μέχρι τοῦ 1056. Μετὰ δεκαετίαν περίπου ὁ Murall παρουσίασε τῇ Ἀ-

ἔτι, τί ὅμως οἱ Γάλλοι τοῦτο ἐδηλώθη διὰ τε τῶν ὑπομνημάτων ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἐλληνικῆς ἀλληλογραφίας καὶ διὰ τῆς διαλέξεως τοῦ γνωστοῦ ἀρχαιολόγου καὶ νομισματολόγου κ. Théodore Reinach, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ πρό τινων ἐτῶν ἀπὸ τοῦ βίβλατος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁμιλήσαντος περὶ τῆς ἱστορίας τῆς νομισματικῆς, ἐγένετο ἥδη γνωστὸν, διαλέξεως γενομένης τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐν Παρίσις πρὸς ἐνίσχυσιν ἐλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγου. Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κειμένου ἐποιήσατο ὁ διαπρεπὴς ἐκδότης τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν κ. Ἐρρίκος Weil. Ὁ ὕμνος ἐξετελέσθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς σχολῆς τῶν ὠραίων τεχνῶν, ψαλεὶς ὑπὸ τῆς κ. Remacle ἐλληνιστῆ καὶ γαλλιστῆ ἐν συνοδείᾳ ἄρπας καὶ ἁρμονίου. Αἱ κρίσεις τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων οὐχὶ σαφεῖς ὑπάρχουσιν, ἀνάγκη ἐπομένως ν' ἀναμείνῃ τις τὴν γνώμην τῶν ἐιδικῶν, ἥτις μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ὕμνου πάντως ἐκφρασθήσεται. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ κ. Reinach ὁμιλῶν περὶ τοῦ ὕμνου παρετήρησεν ὅτι ὁστος ἀνεπόλει αὐτῷ ἔσμά τι τοῦ δράματος τοῦ Wagner *Tristan* καὶ *Yseult*, περὶ οὗ ὁμιλήσαμεν ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμῶν Δραματικῇ Ἐπιθεωρήσει, ὅπερ, ἂν ᾖ ἀληθές, ἀποδείκνυσιν ἐπίσης τὴν ἐλληνικὴν ἐμπνευσιν τοῦ ποιητοῦ τοῦ Tannhauser καὶ τοῦ Lohengrin.

Ἐχομεν γράφει τῆνωτέρω ὅτε ἐλάβομεν τὴν ἐπιφυλλίδα τοῦ J.

καθημία, ἐγκριθέν ὑπ' αὐτῆς, σπουδαιότατον σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: *Essai de Chronographie byzantine pour servir à l'examen des annales du Bas-Enpire et particulièrement des Chronographes slaves de 395—1057*. St. Pétersbourg 1855. Παρὰ τὰς ἐλλείψεις τοῦ τοῦτο λίαν ταχέως ἐξηγ-
τλήθη καὶ μετὰ δεκαπενταετίαν περίπου ὁ Μουράλ ἐ-
δημοσίευσε τὸ δεύτερον μέρος τοῦ συγγράμματός του, περιλαμβάνον χρονολογικὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 1057 μέ-
χρι τοῦ 1453.

Οὕτω λοιπὸν παρήλθεν ὁλόκληρος σχεδὸν αἰὼν, ἀφ' οὗ
χρόνου ἡ Ρωσικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν συνηθάν-
θη τὴν ἀπαραίτητον ἀνάγκην πρὸς ἐπιστημονικὴν ἐξ-
ακριβῶσιν τῆς βυζαντινῆς χρονολογίας, ἥς ἔκτοτε κα-
τεδείχθη ἡ μεγίστη σημασία διὰ τὴν ῥωσικὴν ἱστορίαν
ὑπὸ πάσας αὐτῆς τὰς ἐποφύεις.

Πρὸς τοῦτο καὶ ἐπραξεν αὕτη ὅ,τι ἀνωτέρω διεγρά-
ψαμεν, ἀλλὰ φανερόν ὅτι μικρὰ τινα καὶ κατώρθωσεν
εἰσέτι. Νῦν αἱ ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπεξε-
ργασίας εἶνε ἀνώταται καὶ ταυτοχρόνως ἡ ποσότης τοῦ
χρονολογικοῦ καὶ ἱστορικοῦ ὕλικου ἐπηυξήθη καὶ ἐπαυ-
ξάνει μέχρι βαθμοῦ ἀπιστεύτου καὶ ἀκατανόητου ἴσως
πρὸ ἐτῶν πεντήκοντα.

Ἐν τῶν προβλημάτων τῆς βυζαντιολογίας καὶ τῶν
συναφῶν αὐτῇ ἐπιστημῶν τυγχάνει καὶ ἡ συλλογὴ ἀ-
κριβῶν πληροφοριῶν καὶ ὁ κατὰ τὸ δυνατόν χρονολογι-
κὸς καθορισμὸς τῶν διασπορῶν μέχρις ἡμῶν βυζαντινῶν
γραμμάτων καὶ ἐπιστολῶν καὶ ἑτέρου εἶδους ἐγγράφων,
πάντων τούτων συναποτελούντων χιλιάδας τινάς. Ἐν
τούτῳ παρίσταται οὐσιώδης ἀνάγκη νὰ διευκολυνθῇ
διὰ πάντας ἡ χρῆσις τῶν ἀθηντικῶν ἐγγράφων, ἅλλως
λέξεσι νὰ παρασχεθῇ τοῖς ῥώσοις ἐπιστήμοσιν ὅ,τι παρὲ-

χεται τοῖς εὐρωπαίοις διὰ τοῦ «*Begesta pontificorum
romanorum*», ἐκδιδομένου ὑπὸ τῆς πρωσικῆς Κυβερνή-
σεως καὶ τῆς Βερολινεῖς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν.
Εἰς τοιαύτην τινα ἀπόφασιν προέβη ἤδη ἐν τῇ ἀνωτέρῳ
μνημονευθείσῃ συνεδρίᾳ αὐτοῦ τὸ φιλολογικὸν τμήμα τῆς
ἐν Πετρούπολει ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν.

Ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ τάσεως πρὸς ἐπισταμένην μελέ-
την τῶν ἑλληνικῶν βυζαντινῶν ἀρχετύπων, συνεπήγαγε
καὶ ἡ εὐελπίς ἀνάπτυξις ἱκανῶς ἤδη πλουσίας «ῥωσικῆς
χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας». Ὅ,τι ἐν Γερμανίᾳ κατώρ-
θωσε ὁ Piper ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐποχῇ κατορθοὶ ἐνταῦθα
ἡσυχῇ καὶ ἡρέμα ὁ Ποκρόβσκις, ἀντιπρύτανης τῆς ἐν
Πετρούπολει Πνευματικῆς Ἀκαδημίας καὶ καθηγητῆς
τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας, ἀνὴρ εὐρυμαθὴς, δημο-
σιεύσας μέχρι τοῦδε ὀγκωδέστατα καὶ σημαντικώτατα
συγγράμματα καὶ δούς γενναίαν ὠθησιν εἰς τὰς χρι-
στιανικῆς ἀρχαιολογικῆς μελέτας.

Μερίς ἤδη τῶν ῥώσων ἐπιστημόνων μετὰ θερηκευτι-
κοῦ ζήλου μελετᾷ τὰ καλλιτεχνήματα τῆς βυζαντινῆς
χριστιανικῆς τέχνης. Μέχρι τοῦδε ὑπάρχει ἐν τῇ ῥωσικῇ
ἐπιστήμῃ πλουσιωτάτη φιλολογία τοῦ κλάδου τού-
του, ἐσχάτως μάλιστα συχνότατα ἀναφάνονται σπου-
δαιόταται μελέται λίαν τιμῶσαι τοὺς ῥώσους ἐπιστή-
μονας. Καθόλου δ' εἰπεῖν ταῖς βυζαντιναῖς μελέταις ἐν
Ρωσίᾳ ὑπεστρώθη εὐρὺ καὶ εὐφορὸν ἀναπτύξεως ἔδαφος,
πρὸς τοῦτο δὲ τὰ μέγιστα θὰ συντελέσῃ καὶ ἡ ἰδρυθησο-
μένη ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥωσικὴ Ἀρχαιολογικὴ
Σχολὴ καὶ ἡ ὅσον οὕτω ἐκδιδομένη ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς
Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν «*Byzantinische Epigraphi-
sche*», ἐπιστημονικὸν φύλλον ἀποκλειστικῶς προωρισμέ-
νον διὰ βυζαντινὰς σπουδὰς καὶ μελέτας.

Ἐν Πετρούπολει.

ΧΡΥΣΟΣΤ. Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Weber ἐν τῷ *Temps* τῶν Παρισίων, ἐν ᾗ ὁ κριτικὸς οὗτος ποιᾷ-
ται τινὰς παρατηρήσεις.

Μέγα ζήτημα γίνεται ἐν Ἀγγλίᾳ πότερον τῶν πανεπιστη-
μίων, τῆς Ὁξφόρδης ἢ τῆς Καμβριδγῆς, παρέσχε τοὺς διασκη-
μοτέρους ἀνδρας καὶ τοὺς πλείονας. Κατὰ τινα διατριβογράφον
τοῦ *Temple Bar* ἡ ὑπεροχὴ ὡς πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ἀνήκει
τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ὁξφόρδης, ὡς πρὸς δὲ τὸ ἐπίσημον
τῶν ἀνδρῶν τῷ τῆς Καμβριδγῆς. «Ἡ Ὁξφόρδη, λέγει, πα-
ρέσχε τούτῳ μόνους τοὺς ποιητάς: Kellen, Matthew Ar-
nold, William Morris καὶ Swinburne ἐν ᾧ ἡ Καμ-
βριδγὴ παρέσχε τοὺς Milton, Dryden, Woodsworth, Col-
leridge, Byron, Tennyson, ὅπως μὴ ἀνέλθωμεν μέχρι
τῶν Marlowe καὶ Ben Johnson. Ἐκ τοῦ πανεπιστημίου τῆς
Καμβριδγῆς ἐξῆλθον οἱ Βάκων, Νεύτων καὶ Δαρβίνος».

Ἐσχάτως ἐν τῇ πόλει Vérone διωργανώθη εὐεργετικὴ συν-
αλὴ ἡσινος μετέσχον πολλὰ κυρία τῆς πόλεως. Τῆς συνα-
λίας ταύτης τὸ κυριώτατον μέρος ἦν ἡ ἐκτέλεσις μελωδίας δι'
εἰκοσιτέσσαρων κλειδοκυμβάλων, ἥτοι διὰ τεσσαράκοντα ὀκτὼ
χειρῶν (! :)

— Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Γουλιέλμος ὁ Β' ἀπέδει-
ξεν ἑκτακτον εὐνοίαν ἄρτι τὸ ἰταλῶ μελοποιῶν Léoneavallo,
οὗ οἱ *Medici* ἐξετιμήθησαν ἐκτελεσθέντες ἐν τῇ Γερμανικῇ πρω-
τευουσίᾳ ἐνταίχμενος αὐτῷ νὰ εἰκονίσῃ διὰ τῆς μουσικῆς σελίδα τῆς
ἱστορίας τῶν Hohenzollern. Ὁ Léoneavallo λίαν προ-
φρόνως ὑπέκυψε τῇ αὐτοκρατορικῇ ἐντολῇ. Ἡ ἐκλογὴ τῆς ὑπο-
θέσεως ἀνετέθη τῷ κόμητι Hochberg, γενικῶ ἐπόπτη τῶν
αὐτοκρατορικῶν θεάτρων, ὅστις προὔτεινε τὴν μυθοστορίαν τοῦ
Alexis le Roland de Berlin, ἥς ὁ ἥρωες εἶνε ὁ ἐκλέκτωρ
Φρειδερίκος Β'. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν ταύτην
καὶ ἀνέθηκε τῷ Faubert, μεταφραστῇ τῶν *Medici*, τὴν σύν-
θεσιν libretto κατὰ τὸ ἔργον τοῦ Alexis. Τοῦ libretto συν-
τελεσθέντος ὁ νεαρὸς μουσικὸς Léoneavallo θὰ προβῇ εἰς τὴν
μελοποιάν, οὕτω δὲ κατὰ τὴν προσεχῇ θεατρικὴν περίοδον πα-
ρουσιασθήσεται ὁ πρωσικὸς πατριωτικὸς ἐκφραζόμενος ἐν με-
λωδίαις ἰταλικαῖς.

Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς *Byzantinische Zeitschrift*
δημοσιεύεται ἑλληνιστὶ ἐκτενὴς μελέτη τοῦ κ. Πέτρου Παπα-
γεωργίου ἐπιγραφομένη: *Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια, τὰ περὶ
τὰς Σέρρας καὶ ἡ μονὴ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου*.

Ο. Α.